

FÜST MILÁN ÖSSZES VERSEI

MAGVETŐ KIADÓ BUDAPEST

1969

Tél

Fagyos és sötét a föld. S egyre ridegebb lesz, meglásd, amint majd
lassu ütembe' fordul
Az Orion-csillagzat ködképe felé. Tapintsd meg göröngyeit is,
azok is porosak, ridegek
S képzeld el: még egyre porosabb lesz minden. Mindétig szürkébb
lesz a világ, – mintegy a ridegség
Elönti majd a dolgok leglényegét, lehatol s a por is itt fenn
Mindegyre elhatalmasodik...

S menj most tovább! Képzeld el azt is, hogy már egész fagyott,
megállt, megúnta vándorlását, megmeredt, –
S már itt harsog feletted az apokalypszis száraz kőfürgetege,
melyben
A fagyott göröngy majd úgy repül, akár a vak madár,
Veri a szél, a forgó-szél veri, tölcsérben forog, avagy a rohanó
szélvihar
Lökéseiben csapdos, szárazon kopog és megver...

S képzeld el ezután, hogy itt jártam én, vedd szívem melegét,
Vedd, hogy itt voltam egykor, énekeltem s mily dallamokat!
Földnek fekete göröngye felszállottam
Mélységes éjszakámból sáppadt arccal, fel a nap elé, a fény alá...
S himnuszaimat zengettem feléd! – és harsogtam
S rajtad feledtem szomorú szemeimet: vígasztalan örökkévalóság!

Kakasviadal volt itt s ó minő! Még emlékezmem is! A földnek
két röge feltámadt
S egymásnak eredt... Ezernyi pár párviadalban öklözött s hirtelen
visszahullt.
Időnként rádmeredtek: Megfoghatatlan! – s kiáltának: íme a
megfoghatatlan! s vérben forgó szemeik
Kimeredtek az iszonyattól... Lobogás volt itt, lázas vacogás, –
lélek, ó árva vándor,
Pornak vándora, – lassan vond ki magad innen, úgy akarom.
Ne figyeld a lobogást. Várj.
Amíg majd befordulunk valamerre valahányan s a felejtés szürke
köpenye s a közivatar

Betemet s beborít.

Este van

Mire rám mutatnál: nem vagyok.
Akár a csillag, mely lefut a tétovák előtt: olyan volt életem.
Oly hamari volt csakugyan, oly gyors és hebehurgya ez a lét...
Bizony én el se tudom hinni, hogy e kuszaság,
E hegyén-hátán bennem tornyosuló összeviasság most
nyugalomra tér.

S elrendeződik-e? – felelj rá, hogyha tudsz.
Nagy ivben esteledik körülöttem mindenütt.
Az ég is tágul, gömbölyűbb a föld
S mi apró-cseprő volt: felszívatik.
S egyetlen hang donog: hogy este van.
S egy ujj mutat az ég felé, hogy ott az én utam, mégiscsak ott,
Mert jó valék.
Mert rossz nem tudtam lenni... ama nagy parancsokat
Nem törtem meg, ha ingadoztam is...
Igy volt-e, mondd? Felelj rá, hogyha tudsz.
S a borús ég is meghasad vigasztalásomúl, –
Egy kis derű is lám, mégiscsak jut nekem...

A messzeségben, ott, hol domborúl a Csendes Óceán
S mint órájás cet csillog a tenger háta,
Ott képzeltek el zöld sziget és zöld árnyékaid, –
Hol többé semmi sincs. Ott ferdén fordul el
A föld a semmiség felé. Vigyél el még oda.
Még hazát is találok ott a vég előtt, én hontalan. Jöttöm hírére tán
Akiről álmodék, elembe fut. Már várnak ott... s ez jól esik.
Igy lesz-e, mondd? – Felelj rá, hogyha tudsz.

„Ha csontjaimat meg kellett adni”

(Arany)

Vad iramban fut e vad fogat.

És mintha biztos célba vinne, jó föld felé:

Befut az aggság, kórság, a foghíjasság öveibe

S majd a nemlét boldog őslakói közt megáll.

Nem baj, nem sirok. – Oh fussatok hát vad lovak

S úgy száguldjatok vélem, hogy az emberek erdeje zúgjon,

Se lássak, se halljak. Csupa vadság legyen a szívem, mint a
vadászé,

Ki ölni megy el, nem fél, – nem tekint fenn a Teremtőt,

Nem lesi arcát, borus-e s hogy mint ítél, mikor kirepül majd
ama golyó?...

De így szól: ez a rend! – Meg kell hoznom az áldozatot, meg kell
halnom,

Ki voltam éhes, mint a kigyók,

Lusta, mint a krokodílus

S pusztító kedvű, mint az apokalipszis sárga lovasa

S a mohóság vad feltjai mozdultak meg a szememben.

Hát ennen balsorsodat siratod?

Tekintsd az ég madarát, ki segít annak, ha sikolt?

Vedd a tölgyet, az órjást, mikor nyögve törik el a viharban,

Tekintsd a borjat, amely még szopna s a hídra viszik

És minden egyebet, ami szomorún megy nem áhitott célja felé...

S a vijjogó keselyűkről ird majd meg végül is himnuszodat

e világon s arról,

Hogy szebbnek ítéltetett a tört szem itt, mint a ragyogó.

Köd előttem, köd utánam...

Mint akit hordó tetején a saját horkolása ébreszt,
Nem tudja, mint került oda,
Körötte pókok, dongafák s lábatlan bábok furcsa népe s fázik is...
Ugy ébredtem rá egykor én, hogy itt vagyok...
Ahonnan jöttem, – jobb dolgom volt ennél, esküszöm.
Lehettem bármiféle, tetszésem szerint s nem volt szivem,
De táncolhattam itt és ott... megértitek? Szeszélyes voltam,
illanó
S ha elfáradtam, kis körömben bárhol bujtam el, – lappangtam
titkosan.
Több rejtély volt a lét nekem s több édesség: oly jó volt álom
mélye meleg köpenyed!
S időnként lengedezni zúzmarák felett, vagy lenni sajátmagam
jégvirág
S pattogva, kerengőzve kivirágzani egy sötét ablakon.
Homályos udvar ez, amelyre gondolok.
Itt éltem én e lét előtt, tudom. E helyt rejtőzött álmatag'
Függőleges és lassú életem.
Egy asszony állt a kút előtt és bölcsőt ringatott...
S én néztem őt.

Egy magános lovas

Hol sohasem voltál azelőtt, az Arany Partok mentén
Most gondtalan csatangolsz. Ám, ha rádköszönt az alkonyat
s az árny elédbe lép,
Te nyergedben felállsz és merőn nézel napnyugat felé.

Tán az álombéli lángoknak ama tájékát figyeled, hol a nap
Aranyabroncsokat ereget, sötét tűzkarikákat hajigál s hol gyorsan
kavarogva
Füstöt vet a fény s eliramlik... S ami túl van az alkonyaton,

Derengni kezd és szinte felmagasztosúl. És csend van mindenütt.
Akár az álomlátás íze, oly fanyar a sárga táj
S akár a tenger mélye, hallgatag. S hiába kérdenéd, hogy túl
az égő messzeségeken
S a napnyugat mögött mi lappang, mely világ rejtőzködik?
És mért oly ismerős?
Mi voltál egykor ott? Mi volt tulajdon egy neved? – A néma
mozgalom
Nem tudja, nem felel...
S hiába bámulod, leselkedel a tüzes ég alá, –
Hogy kit szerettél ott, már nem emlékezel.

Így élsz most egymagad. S el-elcsodálkozol, ha este van.

Majd lőporos-táskádból estebédedet

Előszeded... S a hatalmas, nagy némaságban, mint a csontvázé,
mely enni kezd,

Iszonytató két állkapcsod ropog s egymásba kap.

És nem vagy szomorú. Lóháton álldogálsz s tünődöl társtalan: –

Hogy réges-rég, az évezredek mélyén volt-e gyermeked?

A mélyen alvó

Alszol, mialatt az éjszaka
Ködköntösét vagdossa szablyával...
S felhőbe lövi nyílát a Garázda Vadász is,
Miután a nedves, éjjeli réteken tobzódva csatangolt.
Minden táncol s villódzva pörög körülötted, – egy mámoros,
éji világ...
S a hold is karikába gyűrűzve, őrjöngve forog,
Mert érzi, hogy közeleg a hajnal.

S mi sötétbe' tenyészik, most pendülve feléled
S ez egyszer még elmélyül az éj is. Sok holdi poronty
Ilyenkor nyeri létét s a hold alá szalad nyavalyássa melegedni.
S ott rí megbabonázva, míg a többi bolond
Zabolátlan veti bukfenceit, karikáz,
Gurúlva nevet és még egyszer fellobog élete.

S te mindeközben alszol s homlokod köríti gyenge csillogás.
Egy titokzatos élet
Ölel át s szivedbe, mint a permeteg, esőznek édes álmai,
Hogy elborítanak, benned s körülled jár az álom végeláthatatlanúl,
– hanyatlasz el, –

S amellet mosolyogsz, akár a boldogok. Hát jól esik a küzdelmet
feladnod álmodó?
S az éj zenithjén, mikor minden tombol, hagynod, hogy lehúzzon
a nemlét
Órjas mágnesese... s tünékeny alakzatokkal csalogasson, ami nincs?

Mosolyogsz... s tán vissza se jönnél? Megóvóm fénykoszorúd
S dédelgetem álmod. Oh tünékeny ez a lét s nincs benne semmi
maradandó!

Hisz úgy látlak máris ködön át, mely a fájdalomé, hogy elindúlsz
S mégy húnyt szemeiddel sose járt utakon. S hogy nélkülem
jó neked ott.

S a szívem is bucsút int. S akár a multakért, úgy zokog érted,
Máris felmérné, ami neki voltál – s úgy vezetne kezeden
Remegő szeretettel s vendégeként vissza magához,
Mint legdrágább látogatóit: a téveteg szellemeket.

Habok a köd alatt

A folyón... uszályhajók süllyedtek el a héten,
Senki se tudja, merre, senki se tudja, mikép, –
Kiváltak a ködből, majd eltűntek benne nyomtalan!

Csak orruk látszott ki a köd alól, míg elhaladtak – s ki vontatta őket?
Senki se tudja. – Az egyikén a kapitány reggelizett,
A másikon épp vödörrel mert vizet a matróz... s hogy még
koppant is a vödör
És megcsörrent a lánc is, – így állítja ezt egynéhány jó tanú.
S hogy lenn a víz sárgán lapúlt, sunyított és figyelt,
Hogy alattomosan világított a sűrű köd mögül.

S hogy aztán minden egyebet elborított a sötét mozgalom.
Mert még odébb a folyó is füstöt vetett s a környező világot
mintegy elkeríté
S csak e csekély részletek sűrűje állott helyt a többiért és sejteté
mikéntjeit... no lám!
Mily valószínűen tud hatni némely vallomás!

És mégis állítani merem, hogy mind e tanú hazudik. Félálom
játszadóz
Érzékeikkel. De még be is csempésznék közénk, kik való-igaz
emberek vagyunk,
És húsunk is van, mely körömmel téphető,
E vértelen félálmodokat.

Habok a köd alatt

A folyón... uszályhajók süllyedtek el a héten,
Senki se tudja, merre, senki se tudja, mikép, –
Kiváltak a ködből, majd eltűntek benne nyomtalan!

Csak orruk látszott ki a köd alól, míg elhaladtak – s ki vontatta őket?
Senki se tudja. – Az egyikén a kapitány reggelizett,
A másikon épp vödörrel mert vizet a matróz... s hogy még
koppant is a vödör
És megcsörrent a lánc is, – így állítja ezt egynéhány jó tanú.
S hogy lenn a víz sárgán lapúlt, sunyított és figyelt,
Hogy alattomosan világított a sűrű köd mögül.

S hogy aztán minden egyebet elborított a sötét mozzgalom.
Mert még odébb a folyó is füstöt vetett s a környező világot
mintegy elkeríté
S csak e csekély részletek sűrűje állott helyt a többiért és sejteté
mikéntjeit... no lám!
Mily valószínűen tud hatni némely vallomás!

És mégis állítani merem, hogy mind e tanú hazudik. Félálom
játszadóz
Érzékeikkel. De még be is csempésznék közénk, kik való-igaz
emberek vagyunk,
És húsunk is van, mely körömmel téphető,
E vértelen félálmodokat.

E gazok azt szeretnék, hogy félálom és e sárga derengés között
Úgy fusson el kis életünk is, mint a hab fut el, amelynek nyoma
vész

A köd alatt, a gomolygás alatt és vissza többé nem idézhető...

Ott álltak ők hegyes kis csónakjaikon és figyelték a folyót, – oh
jól ismerem őket!
Kétes derengés nékik ez a lét, a teljes valóságot ők csak nevetik...
De mit is várhatunk az ily halásztól, aki fenhéjázó s önnön
halálával is cicáz
S az életét is hányszor veszti el üres reményekért? A létező világ
mit érhet már neki?
Játékon nyerte mindenét s azt játszva dobja el.

Oh igen, ők azok, kik szemébe röhögnek a vénasszonynak is,
Ki köztük kosarával reggelente jár s lepényt kínál nekik
S az édesanyjuk eszükbe se jut. De mint a vérszomjas király,
ki egyben zsugori,
A kőbakokon ülven, még a morzsákat is felcsippentik eldurvult
kezökkel,
Semhogy veszni engednék e drága élet legkisebb parányát,
porszemét,
S magát a létet viszont, mint a fityfiringet megvetik.

No nem, mi hozzájuk hasonlók nem leszünk. Legyünk csak
béketűrók, akár őseink,
Mivel a tébolytól minékünk óvakodni kell.
Az ajtótokat pedig jó lesz zárva tartani.

És ne kiáltozzatok mindétig olyas után, ami nincs, vagy rémlátás
csupán, –

De békességgel és a gabonának dícsérete közben
Végezzétek el e kétes térségen futásotok...

E hajók sose léteztek, ti jó Urak!

Zsoltár

Zenét és nyugalmat, lágy arcú gyermekeket,
Munkát, amely boldogít s nőt, aki szeret,
Megadod majd, megadod máskor...

Most megtörten s hajadonfővel állok Eléd
S ahogy teremtetél, búskomor tekintetemmel, –
Gondjaim terhén merengek, – barna hajam eső veri
S feléd tárom ki két karom...

S kiáltanék a mélységből, hogy halld szavam...
De megismersz-e még?
Vagy elfeledtél, nem szeretsz s már jó kezéd
Elnehezült szívemre többé nem teszed?
S már lázas felhőid közt sincs lakásod
S hiába várom onnan késő jeladásod?...

Ki teremtetél s megátkoztál,
Ki megcsókoltál és eltaszítottál,
Uram, én nem tudok már szólani Hozzád!
Néma lettem én s a szívem nem talál.

De majd! az idők végével talán, ha dolgom itt letelt
S ha szólítasz s megkérdezed majd tőlem: „miért fiam s hogyan?”
S e hangra, mint a gyermek, felfigyel az alélt fájdalom s e
szózatod

Majd hűnyt szememből ismét előcsalja régi könnyeim,
Hogy ami néma már, – hová tünt, nem tudom, de érzem, él, –
Az esengés Uram... mivoltod nagy fényétől új életre kél:
Oh akkor felmutatom majd Előtted tört szívem...
...Mi más valék, mint esengés? Hisz abból gyúrt kezéd
És nem szerettem senkit s voltam átkozott, akit az emberszív
kivet...

Taníts meg rá, hogy újra áldjalak
S feledjem el, hogy nem találtalak...
Oh add, hogy elfeledjem ezt az életet!

Útra kelni, messzi menni...

Útra kelni, messzi menni...
Idegenbe' megpihenni...
Hol találja őt a tél, a nyár?
A fű is felvidúl talán, amerre jár...

S az út mentén köszöntik őt a fák
Fütttyent a szél, biccent az ág
S örökre búcsút int az égnek kósza népe,
Körülrepdesvén sáppadt homlokát...
Úgy nézi mind e balga fütyörészőt,
Úgy megbámulja, mint a távozó csodát,
Ki itthagyt mindent, mi ölelni kész őt
S a dúrva végtelenben ver tanyát...

Őt meg kell nézni, mert az ég alatt
Nincs több találkozás s a messzeségben
Ki tudja, merre lesz a sírja majd?

1967-ben, július havában halt meg Füst Milán, a XX. század egyik legnagyobb magyar költője. 79 évet élt; költő volt, író és pedagógus. Drámái, regényei, esztétikai tanulmányai immár világhírűek, de legmaradandóbbat mint költő alkotott – egész életműve lírájában sűrűsödik. Indulatának, szenvedélyének irtózatossága – s a logikának, a lét teljes logikájának egymásra-feszülő ívei; a groteszk-gyönyörűsége, félelmetes és megindító víziók; a szélsőséges és muzsikának sűrű, oldódó s újból és újból egymásnak feszülő szövevénye – minden érzékszervünket kielégítik. Izzásba hozzák a fantáziát és a gondolatot, kényszerítenek, hogy teljes énünkkel odafigyeljünk, és az összpontosított figyelemben teljes énünket éljük – azonosulásra kényszerítenek, emlékeket idéznek és vágyakat valami után, ami maga a tömény lét, a boldogság; ahogy létezni még nem adatott meg emberfiának.